

Ceny Živy za rok 2011

Ve středu 2. května 2012 se v reprezentačních prostorách Akademie věd České republiky v pražské vile Lanna po patnácté udělily ceny Živy za nejlepší články uplynulého ročníku. Slavnostní odpoledne zahájil předseda AV ČR prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., dr. h. c., ředitel Nakladatelství Academia Jiří Padevět a doc. RNDr. Jan Suda, Ph.D., předseda redakční rady časopisu Živa. Přítomni byli též představitelé Akademické a Vědecké rady AV ČR prof. RNDr. Helena Illnerová, DrSc., a prof. Ing. Petr Ráb, DrSc., doc. Ing. Jan Krekule, DrSc., členové redakční rady, hosté a spolupracovníci Živy a zástupci médií.

Redakční rada a redakce Živy udělila pro rok 2011

Purkyňovu cenu za popularizaci biologických věd

(ve věkové kategorii nad 30 let)

● RNDr. Lukáš Spitzer z Muzea regionu Valašsko, Jiří Beneš a doc. Mgr. Martin Konvička, Ph.D., z Entomologického ústavu Biologického centra AV ČR, v. v. i., za článek Valašská krajina a modrásek černoškrvný (Živa 2011, 4: 176–179).

Článek přináší výsledky studia populace u nás kriticky ohroženého a evropsky chráněného modráska černoškrvného (*Phengaris arion*) na Valašsku – v regionu, kde se podařilo zachovat maloplošné soukromé zemědělské hospodaření. Autoři se zabývali vlivem způsobu a intenzity péče o krajinu na populace tohoto druhu motýla se složitou bionomií a vývojem, v čemž hraje významnou roli také parazitace hnízd mravenců jeho housenkami. Došli k závěru, že přežití silné populace modráska černoškrvného dokáže nejlépe zajistit tradičně prováděná pastva několika kusů dobytka, hlavně ovcí, kterou by měl zajistit a citlivě podporovat dotacemi stát, bez jakéhokoli potlačování.

Zvláštní ocenění za příspěvek přesahující rámec jednotlivých publikovaných článků

(význačný např. pro výuku)

● doc. RNDr. Petr Sklenář, Ph.D., z katedry botaniky Přírodovědecké fakulty UK v Praze a kolektiv autorů za seriál Rostliny zpod vrcholů rovníkových And 1.–5. (Živa 2011, 1–5). Na vzniku seriálu se dále podíleli Eva Dušková, Filip Kolář, Vojtěch Zeisek, Mauricio Diazgranados, Andrea Kučerová, Petr Macek, Jana Macková, Aleš Soukup a Diana Vásquez.

Články se věnují bohatým rostlinným společenstvům vysokohorských poloh rovníkových And zvaných páramo. Popisují způsoby adaptace rostlin na tamní klimatické podmínky, vznik rozmanitých růstových forem v rámci evolučních procesů a průběh historické kolonizace párama rostlinami. V závěrečném dílu se autoři zabývali také lidským osídlením And trvajícím již více než 15 tisíc let a s tím spojeným vlivem dlouhodobého přetváření krajiny především vypalováním a pastvou.

Cena Živy 26 až 30 let

● RNDr. Jakub Těšitel, Ph.D., z katedry botaniky Přírodovědecké fakulty JU v Čes-

kých Budějovicích za článek Jak se parazituje v říši rostlin – funkční anatomie haustorií (Živa 2011, 3: 105–107).

Příspěvek se zabývá skupinou rostlin parazitujících na jiných rostlinách pomocí specializovaného orgánu – haustoria, které přímo propojuje cévní svazky parazita a jeho hostitele a umožňuje tak přenos vody, minerálních živin nebo asimilátů. Podává přehled morfologie, odlišných mechanizmů napojení na hostitele a fyziologického fungování haustorií u různých skupin poloparazitických a holoparazitických rostlin.

Cena Živy – Junior (do 25 let)

Cena nebyla pro články publikované r. 2011 udělena kvůli nedostatečnému počtu příspěvků v této kategorii. Aby se autoři mohli soutěže zúčastnit, budou jejich články přiřazeny k nominacím za rok 2012.

Cena Antonína Friče za příspěvek nejvýše oceněný čtenáři

● PhDr. Zbyšek Svoboda za seriál Přírodopisné motivy na českých komunálních vlajkách a praporech I.–VI. (Živa 2011, 1–6).

Seriál ukazuje prolínání nejrůznějších přírodopisných, heraldických, vexilologických a symbolických prvků na soudobých vlajkách. Jednotlivé díly představují reprezentativní výběr komunálních vlajek a praporů vzniklých v České republice během posledních 20 let a využívajících vyobrazení volně žijících a domácích zvířat, různé rostlinné motivy i méně obvyklé figury, včetně bájných zvířat a nestvůr.

Redakční rada a redakce časopisu vysoko hodnotila i tyto články: Petr Maděra a kolektiv autorů – Záchrana dračince rumělkového, endemického druhu ostrova Sokotra (2011, 6: 272–280); Oldřich Nedvěd – Jak se „dělá“ tečkování u sluněček I.–VI. (2011, 1–6); Roman Slaboch – Živorodost u ryb 1.–6. (2011, 1–6); Klára Doležalová a Jakub Straka – Pelonoska hluchavková: sociální chování samotářské včely (2011, 1: 30–31) nebo Jan Myšák a Adam Lacina – Poslední populace karpatského pralesního reliktu řasnatky žebernaťe v ČR: z červené knihy našich měkkýšů (2011, 2: 77–78) a další. Všechny oceněné články najdete ke stažení ve formátu pdf v archivu Živy na webové stránce našeho časopisu.

Děkujeme čtenářům, kteří hlasovali v anketě. Roční předplatné Živy získali Marie Pechancová z České Třebové, Zuzana Heilková z Prahy a Jan Robovský z Českých Budějovic.

Poděkování dále patří Středisku společných činností AV ČR, v. v. i., Nakladatelství Academia a také Janu Frantovi za grafické ztvárnění diplomů.

1 Udílení cen Živy za rok 2011 zahájil v slavnostních prostorách vily Lanna předseda Akademie věd ČR Jiří Drahoš. Na snímku zleva: Helena Illnerová, Jiří Drahoš, Jiří Padevět, Jan Krekule a Pavel Kovář

2

3

4

5

6

7

2 Purkyňovu cenu převzal z rukou Jiřího Drahoše i za spoluautory článku Lukáš Spitzer.

3 Zvláštní ocenění předala Helena Illnerová. Početný kolektiv autorů, který se podílel na vzniku vítězného seriálu, zastupovali Petr Sklenář (vpravo), Filip Kolář a Eva Dušková.

4 Jakub Těšitel získal Cenu Živy ve věkové kategorii 26 až 30 let – diplom i knižní odměnu předal Petr Ráb.

5 Cena Antonína Friče byla na základě hlasování čtenářů udělena historikovi Zbyšku Svobodovi – předání ceny a gratulace se ujal Jiří Padevět.

6 Autoři všech vítězných příspěvků během odpoledne představili témata svých článků i pozadí jejich vzniku. Jako první vystoupil Lukáš Spitzer se zajímavým povídáním o valešské krajině, jejím současném obhospodařování a populacích

ohroženého motýla modráska černoskvrnného.

7 Všem oceněným blahopřáli a poděkovali za spolupráci se Živou předseda redakční rady Jan Suda a Jana Šrotová. Mezi přítomnými byli členové redakční rady (zleva): Evžen Kůs, Jindřich Chrtek jun., Martin Košťák, Helena Kupcová Skalníková, Petr Kotlík a Petr Ráb. Snímky S. Kyselové, archiv SSČ AV ČR, v. v. i.